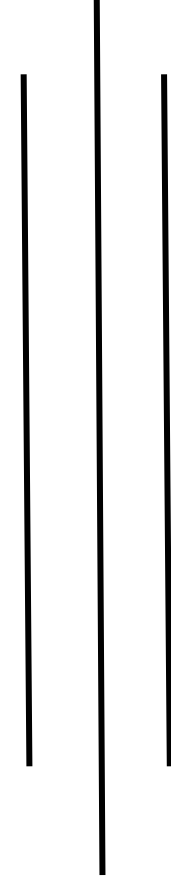

गल्छी गाउँपालिकाको आ.व. २०७९/०८० को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई
कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक

२०७९

गल्छी गाउँपालिका
बैरेनी, धादिङ
बागमती प्रदेश

गाउँसभाबाट स्वीकृत मिति:- २०७९/०३/०९

गल्छी गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७९

गल्छी गाउँपालिकाको अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: गल्छी गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष ०७९/८० को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्नको निमित्त स्थानीय कर तथा शुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने तथा आय संकलनको प्रशासनिक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, बिक्रि शुल्क, व्यवसाय कर, सेवा शुल्क दस्तुर

नेपालको संविधानको धारा २२८ को उपधारा (२) बमोजिम गल्छी गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:(१) यस ऐनको नाम “आर्थिक ऐन, २०७९” रहेको छ ।

(२) यो ऐन २०७९ साल श्रावण १ गतेदेखि गल्छी गाउँ क्षेत्रमा लागू हुनेछ ।

२.सम्पत्ति र घर जग्गा कर : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अनुसूचि १ बमोजिम एकिकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

३.विज्ञापन कर : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुने विज्ञापनमा अनुसूचि २ बमोजिम विज्ञापन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि बमोजिम हुनेछ ।

४.घरजग्गा वहाल कर : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पूरै आंशिक तवरले वहालमा दिएकोमा अनुसूचि ३ बमोजिम घर जग्गा वहाल कर लगाइने र असूल गरिनेछ ।

५.नक्सा पास दस्तुर : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र घरहरु. नक्सा पास गर्दा अनुसूचि ४ बमोजिम दस्तुर लगाई असूल उपर गरिनेछ ।

६.जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले ऊन, खोटो, जडिबुटी, वनकस, कवाडी माल र प्रचलित कानूनले निषेध गरिएको जीवजन्तु वाहेकका अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिड, प्वाँख, छाला जस्ता बस्तुको व्यवसायिक कारोवार गरेवापत अनुसूचि ५ बमोजिमको कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

६.बिक्रि शुल्क : स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६२ (क) को अधिकार प्रयोग गरि अनुसूचि ६ मा उल्लेखित दरमा स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य बस्तु काठ दाउरा जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदिको संकलन तथा बिक्रि गरि बिक्रि शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

९.व्यवसाय कर : गाउँपालिकाको शहरी क्षेत्रमा सञ्चालित उद्योग, व्यवसाय, कलकारखाना, खानी लगायतको सञ्चालनले वजार क्षेत्र अव्यवस्थित भएकोले नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ मा उल्लेखित कार्य गर्ने प्रयोजनका लागि र गाउँपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवारका आधारमा अनुसूचि ७ बमोजिमका व्यवसायमा व्यवसाय तथा अन्य व्यवसाय कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

१०.सेवा शुल्क/दस्तुर : गाउँपालिकाले निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन र दैनिक रु.पमा प्रदान गरिने सेवामा अनूसूचि ८ मा उल्लिखित दरमा विभिन्न सेवा शुल्क तथा दस्तुर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

११.करका दर घटाउन बढाउन वा छुट दिन सक्ने : (१)यस ऐन बमोजिम कर तिर्ने दायित्व भएका व्यक्ति वा संस्थाहरुलाई कुनै पनि किसिमको कर छुट दिईने छैन ।

(२) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएता पनि गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार यो ऐन र अन्य कानून बमोजिम लगाईने दस्तुर, शुल्क र करको दर घटाउन बढाउन वा त्यस्तो दस्तुर, शुल्क र कर आंशिक वा पूर्ण रु.पमा छुट दिन सक्नेछ यसरी घटाईएको, बढाईएको वा छुट दिएको सुचना गल्छी राजपत्रमा प्रकाशन भएपछि मात्र लागु हुनेछ ।

(३)उपदफा (२) बमोजिम करको दर घटाईएको, बढाईएको वा कुनै दस्तुर, शुल्क र कर आंशिक वा पूर्ण रु.पमा छुट दिईएको विवरण अर्को हुने गाउँसभामा पेश गर्नु पर्नेछ र त्यसरी दिईएको आंशिक वा पूर्ण कर छुट सुबिधाको कसैले दुरु.पयोग गरेमा छुट दिईएको दस्तुर, शुल्क र कर रकम असुल उपर गरि सो रकम बराबर जरिवाना गरिनेछ ।

१२.कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धि कार्यविधि : यो ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धी कार्यविधि गाउँपालिकाले तोके अनुसार हुने छ ।

१३.जरिवाना : गाउँपालिका भित्र कुनै व्यक्ति संस्था वा निकायले गाउँपालिकाको कानून उल्लङ्घन गरेको पाईएमा गाउँ कार्यपालिकाले दण्ड वा जरिवाना गर्न सक्नेछ, सो दण्ड वा जरिवानाको दर प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

१४.बाधा अड्काउ फुकाउ: यस ऐनको कार्यन्वयनमा कुनै असहजता परेमा गाउँ कार्यपालिकाले सो को सरलीकरण गरी कार्यन्वयनमा देखिएको बाधा अड्काउ फुकाउ गर्न सक्नेछ ।

अनुसुचि १

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा गल्छी गाउँपालिकाको सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५ भएको व्यवस्था अनुसार मालपोत कार्यालय धादिङको न्यूनतम मुल्याङकनमा नघट्ने गरि स्वघोषणाको आधारमा सम्पत्ति कर अनिवार्य रु.पमा लागू गरिनेछ ।

मुल्याङकनको आधारहरू :

क.जग्गा तर्फ: मालपोत कार्यालय धादिङले रजिष्ट्रेशन पास निमित्त गाउँक्षेत्रमा निर्धारण गरेको न्यूनतम मुल्याङकन (दररेट) र चलन चल्तीको स्वघोषणा (मालपोतले गरेको भन्दा कम नहुने गरी) मुल्याङकन मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकमलाई आधार मानिने ।

ख.घर तथा भौतिक संरचना तर्फ:-सम्पत्ति कर निर्धारण प्रयोजनका लागि घर तथा भौतिक संरचनाहरूको मूल्याङकन दररेट देहाय बमोजिम वा स्वघोषणा अनुसार देहायको दररेटमा कम नहुने गरी गरिए बमोजिम हुनेछ ।

प्रकार	दररेट (प्रतिवर्ग फिट)	हासकट्टी दर प्रतिशत(प्रतिवर्ष)
आर.सि.सि. फ्रेम स्टक्चर	१५००।०	०.७५
सिमेन्ट जोडाइ इट्टा वा ढुंगाको गारो र आर सि.सि छाना भएका घरहरू:	८००।०	१
मटोको जोडाइ इट्टा वा ढुंगाको गारो आर.सि.सि.छाना भएका घर	६००।०	१
सिमेन्ट जोडाइ इट्टा, ढुगा वा ब्लकको गारो जस्ता छाना भएका घरहरू:	५००।०	१
माटोको जोडाइ इट्टा र ढुगा वा ब्लकको गारो जस्ता छाना भएका घर:	४००।०	२
सिमेन्ट जोडाइमा इट्टा वा ढुगाको गारो भइ टायलको छाना भएका घरहरू:	४००।०	३
काठको घर	२००।०	३
प्रिफ्याब बाट बनेको घर तथा संरचना	७००।०	२

सम्पत्ति करको दर

सि.न.	मूल्यांकन रकम			वार्षिक कर	
१	रु. १	देखि	५ लाख	सम्म	१००।-
२	५ लाख १	देखि	५ करोड	सम्म	प्रति लाख रु. १० थप
३	५ करोड १	देखि	माथिको रकममा		प्रति लाख रु. २०

सम्पत्ति कर निर्धारणका लागि करदाताले तोकीएको ढांचामा आफ्नो सबै सम्पत्तिको विवरण खुलाउनु पर्नेछ। करदाताले विवरण पेश गर्दा आफ्नो सबै सम्पत्तिको विवरण नखुलाई पेश गरि कर तिरेको पछि लुकाएको सम्पत्ति विवरण पुन पेश गरि कर तिर्न आएको पाईएमा त्यस्ता सम्पत्तिलाई पुरानो विवरणमा नै समावेश गरि सम्पत्ति मूल्यांकन गरि कर निर्धारण

गरिने छ । यसरी निर्धारण हुने कर रकम बराबर जरीवाना थप गरि कर असुल गरिने छ । आगामी आ.ब. को असोज मसान्तसम्म आ.व. २०७८/०७९ मा सम्पत्ति करको दायरामा नआएका लाभग्राहीलाई एक आ.व. को सम्पत्ति करमा ५ प्रतिशत छुट हुने र पौष मसान्त सम्म जरीवाना छुट हुने छ । आ.व. २०७८/०७९ भन्दा अगाडी सम्म सम्पत्ति करको दर यथावत रहने छ र पौष महिनापछि मासिक रूपमा १५ प्रतिशत जरीवाना लाग्नेछ ।

नोट: बक्यौता मालपोत र घरजग्गा कर/घरधुरी करको हकमा आ.व. ०७५/७६ सम्मको दर रेटमा १५ प्रतिशत जरीवाना सहित असुली उपर गरिनेछ र आ. व. ०७५/७६ को श्रावण १ गते देखि सम्पत्ति कर लागु भएको हुनाले कर दाताले सो अबधि देखि कर नतिरेमा स्वघोषणा गरेको कुल सम्पत्ति करमा थप ५ प्रतिशत चक्रवर्ती दरमा जरीवाना लाग्ने छ ।

अनुसूची २

बिज्ञापन कर		
सि.न.	विवरण	वार्षिक कर
१	होडीङ्ग, बोर्ड, व्यानर, व्यवसायीक बिज्ञापन ५ वर्ग फिट सम्मको (५ वर्ग फिट भन्दा ठूलोको हकमा प्रति वर्ग फिट रु. ५० का दरले थपिनेछ)	वार्षिक ५००
२	अस्थायी रुपमा व्यवसायीक दृष्टिकोणले राखेको बोर्ड, व्यानर	प्रतिदिन २००
३	व्यवसायीक दृष्टिकोणले राखेको आयल सप्लायर्स बोर्ड	रु. १०००

अनुसूची ३

घरजग्गा कर		
१	गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, सेड कारखाना, जग्गा आदि बहालमा दिएकोमा सम्बन्धित धनीबाट	१० प्रतिशत
२	घर बहाल गरेको विलम्ब शुल्क वार्षिक १५% लाग्नेछ	
३	गाउँपालिका क्षेत्रभित्र आफुले निर्माण, रेखदेख र सञ्चालन गरेको हाटबजार र सार्वजनिक स्थल, एलानी जग्गा वा सार्वजनिक बाटोको छेउमा अस्थायी पसल थाप्न दिए वापत लिने ।	प्रति वर्गफिट रु.२ देखि २० सम्म मासिक बहाल विटौरी

अनुसूची ४

नक्सापास दस्तुर			
१	नक्सापास फारम बित्री १ वटा कितावको	रु. ६००	
२	नक्सा पास दस्तुर (प्रति वर्गफिट)		
	ग्रामीण पक्की	रु. ४	
	ग्रामीण कच्ची	रु. २	
	ग्रामीण व्यावसायिक	रु. ५	
	शहरी आवासीय पक्की	रु. ६	
	शहरी आवासीय कच्ची	रु. ४	
	शहरी व्यावसायिक	रु. ८	

३	नक्सा नामसारी (पैतृक)	रु.२००	
४	नक्सा नामसारी (खरीदविक्री)	रु.१२००	
५	घर निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र-	रु. १०००	
६	पुरानो घरलाई अद्यावधिक गर्न	रु. १०००	पक्कीको हकमा स्क्वाएर फिटको रु. २.५ को दरले दस्तुर लाग्नेछ ।
७	प्रतिलिपि नक्सा प्रमाणित दस्तुर	रु. ५००	
८	नक्सा पासको प्राविधिक फिल्ड निरिक्षण प्रति फिल्ड निरिक्षण	रु. ५००	तर भुकम्प पिडित मध्ये सरकारले उपलब्ध गराएको नमुना घर बनाउनेलाई मात्र १०० प्रतिशत छुट हुनेछ ।
९	निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि	रु. ५००	
१०	निर्माण सम्पन्न म्याद थपको लागि लाग्ने शुल्क (स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४)		सुरुको ५% शुल्क
११	नक्सा पासको लागि सूचिकृत हुन प्रति फर्म	रु ५०००/-	नविकरण शुल्क रु ४०००/-

नोट: २०७५ साल श्रावण १ गते भन्दा अगाडीको नापजाँच तथा कित्ताकाट भएको हकमा २ आना भन्दा माथिको जग्गा भएको र न्यूनतम मापदण्ड पुरा भएमा नक्सा पास गर्न बाधा पर्ने छैन । शहरमा आवासीय क्षेत्र र व्यवसायिक क्षेत्र निर्धारण गरिए अनुसार ।

अनुसूची ५

जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर

क्र.स.	विवरण	दर्ता शुल्क	नविकरण शुल्क
१	कवाडी सामग्री सङ्कलन पसल	५,००० ।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	जडिबुटी सङ्कलन/प्रशोधन केन्द्र	२,००० ।	दर्ता शुल्कको आधा ।

अनुसूची ६

स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, एवम् माटोजन्य बस्तु काठ दाउरा जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदिको संकलन तथा बिक्रि शुल्क

सि.नं.	विवरण	इकाइ	दर
१	ढुङगा, गिट्टी, माटो, बालुवा, स्लेट ग्रावेल र रोडा गा.पा. भित्र	प्रति क्युफिट	रु. २ ।
२	ढुङगा, गिट्टी, बालुवा, स्लेट ग्रावेल र रोडा गा.पा. बाहिर	प्रति क्युफिट	रु. ९ ।
३	माटो गा.पा. बाहिर	प्रति क्युफिट	रु. २।५०
४	गाउँपालिकामा उत्पादन भई निकासी हुने सिमेन्टको हकमा विक्री मुल्यको ०।५० प्रतिशतका दरले प्राकृतिक श्रोत कर लगाईने छ ।		

अनुसूची ७

व्यवसाय कर			
मदिरा पसल			
क्र.स.	विवरण	दर्ता शुल्क	नविकरण शुल्क
१	आधुनिक सिल भएको मदिरा डिलर	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	मदिरा पसल खुद्रा	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
३	हल्का पेय पदार्थ (डिलर)	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४	हल्का पेय पदार्थ (खुद्रा पसल)	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
मिष्ठान्न भण्डार			
१	ठुलो मिष्ठान्न भण्डार	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	साना मिष्ठान्न भण्डार	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
सुनचाँदी			
१	सोरुम बनाई बिक्री वितरण गर्ने १५ लाख भन्दा माथि	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	साना सुनचादी पसल (१५ लाख सम्मको)	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
होटल व्यवसाय (बार्षिक)			
१	५ तारे होटल	३०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	४ तारे होटल	२०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
३	३ तारे होटल	१५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४	क श्रेणीको रिसोट	८,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५	ख श्रेणीको रिसोट	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६	मदिरा सहितको होटल एण्ड लज	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७	मदिरा सहितको रेष्टुरेण्ट	४,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८	मदिरा सहितको होटल (लज नभएको)	४,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९	लज मात्र	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०	मदिरा बाहेकको होटल (मदिरा पनि नभएको र लज पनि नभएको)	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
११	सामान्य खाजा घर	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।

१२	चिसो मात्र बिक्रि गर्ने पसल	८००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१३	होमस्टे	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
बित्तिय संस्था			
१	क बर्गको बैक/बित्तिय संस्थाको प्रधान कार्यालय	३०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	क बर्गको बैक/बित्तिय संस्थाको शाखा कार्यालय	२५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
३	बिकास बैक प्रधान कार्यालय	२५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४	बिकास बैक शाखा कार्यालय	१५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५	लघु बित्तिय	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६	बिमा कम्पनी	१०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७	विदेशि मुद्रा सटही काउन्टर	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८	बचत तथा ऋण सहकारी/बहुउद्देश्यीय (२० करोड भन्दा बढि कुल पुंजि भएको)	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९	बचत तथा ऋण सहकारी/बहुउद्देश्यीय (२० करोड भन्दा कम कुल पुंजि भएको)	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०	मनि ट्रान्सफर	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
११	बचत तथा ऋणको काम नगर्ने महिला सहकारी	३००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१२	बचत तथा ऋणको काम नगर्ने कृषि तथा पशुपालन सहकारी	३००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
मासु पसल/बधशाला			
१	खसी, राँगा, कुखुरा र माछा समेत बिक्रि गर्ने पसल	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	खसी, राँगा, कुखुरा र माछा मध्ये कुनै २ प्रकारका मासु बिक्रि गर्ने पसल	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
३	कुनै एक प्रकारको जिव जन्तुको माछा/मासु मात्र बिक्रि गर्ने पसल	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४	व्यवस्थित रु.पमा संचालन भएको बधशाला	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
स्वास्थ्य सेवा			
१	गैर सरकारी अस्पताल १० बेडसम्म	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।

२	गैर सरकारी अस्पताल ११ देखी २५ वेडसम्म	७,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
३	गैर सरकारी अस्पताल २५ वेड भन्दा माथिको	१०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४	क्लिनिक/मेडिकल (डाक्टर र ल्याव सहितको)	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५	क्लिनिक/मेडिकल (डाक्टर वा ल्याव मध्ये कुनै एक सुविधा भएको)	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६	फार्मिसि तथा मेडिकल (औषधी मात्र बिक्रि वितरण गर्ने)	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७	नर्सिङ होम	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८	पोली क्लिनिक	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९	आयुर्वेदिक औषधि पसल	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०	भेटनरी फर्मा	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
११	एग्रो सेन्टर (बिषादी र मल बिक्रि नगर्ने)	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१२	एग्रो सेन्टर (बिषादी र मल बिक्रि गर्ने)	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
शिक्षा सेवा			
१	संस्थागत विद्यालय स्थापना र सिफारिस दस्तुर	२०,०००।	
२	भाषा, कम्प्यूटर, ट्युसन सेण्टर, निजी क्षेत्रका ट्रेनिङ सेन्टरहरू, ईन्स्टिच्युट, शैक्षिक अनुसन्धानमुलक संघसंस्था स्थापना सिफारिस दस्तुर	२०००	
३	भाषा, कम्प्यूटर, ट्युसन सेण्टर, निजी क्षेत्रका ट्रेनिङ सेन्टरहरू, ईन्स्टिच्युट, शैक्षिक अनुसन्धानमुलक संघसंस्था स्थापना अनुमति शुल्क	५०००	
४	कक्षा ८ ग्रेडसिट प्रतिलिपि	२००	
५	संस्थागत विद्यालय कक्षा थप अनुमति	३०००	
६	संस्थागत प्राविधिक शिक्षा स्थापना र सिफारिस	२०,०००।	
कानुनी सेवा			
१	बरिष्ठ अधिवक्ता	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।

२	अधिवक्ता	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
३	कानुनी परामर्श सेवा	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४	लेखापढी व्यवसायी	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५	लेखा परिक्षण क बर्ग	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६	लेखा परिक्षण ख बर्ग	४,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७	लेखा परिक्षण ग बर्ग	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८	लेखा परिक्षण घ बर्ग	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।

निर्माण व्यवसायी फर्म / इजाजतपत्र

क्र.स.	विवरण	दर्ता शुल्क	नविकरण शुल्क
१	घ बर्गको इजाजत पत्र	२०,०००।	५,०००।
२	नामसारी दस्तुर	१००००	
३	ठाउँसारी दस्तुर	१००००	
४	नवीकरण जरिवाना दस्तुर असोज मसान्तपछि असार सम्म	४०००	
५	शाखा कार्यालय निर्माण व्यवसायी	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।

उद्योग व्यवसाय तर्फ

क्र.स.	विवरण	दर्ता शुल्क	नविकरण शुल्क
१	खाद्य उद्योग क बर्ग (अधिकृत पुजि ५० लाख देखि माथि)	१०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	खाद्य उद्योग ख बर्ग (अधिकृत पुजि २५ लाख देखि ५० लाख सम्म)	७,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
३	खाद्य उद्योग ग बर्ग (अधिकृत पुजि १० लाख देखि २५ लाख सम्म)	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४	खाद्य उद्योग घ बर्ग (अधिकृत पुजि १० लाख भन्दा कम)	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५	चाउमिन उद्योग	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६	क्रसर उद्योग दर्ता कार्यका लागी दिईने सिफारिस	३०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।

७	दर्ता हुनु अगाडी सबै प्रकारका खानी दर्ता कार्यका लागी दिईने सिफारिस	२५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८	दर्ता हुनु अगाडी सबै प्रकारका खानी दर्ता कार्यका लागी दिईने दर्ता नबिकरण	५०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९	बालुवा प्रसोधन र फिरफिरे दर्ता अनुमति	२५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०	बालुवा प्रसोधन केन्द्र फिरफिर बाहेक	३०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
११	बेकरी उद्योग	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१२	आइस क्रिम उद्योग	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१३	मसला पिस्ने उद्योग	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१४	कृषि तथा पशुपंक्षी दर्ता २० लाख सम्म	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१५	कृषि तथा पशुपंक्षी दर्ता २० लाख भन्दा माथि	१०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१६	कृषि तथा पशुपन्छी पालन समुह दर्ता शुल्क	१००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१७	कुटानी र तेल मिल	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१८	उद्योग व्यवसाय खारेजी, ठाउँसारी, नामसारी	५००।	
१९	उद्योग व्यवसायको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि	३००।	

अन्य पसल

क्र.स.	विवरण	दर्ता शुल्क	नविकरण शुल्क
१	सब्जी पसल थोक	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
२	सब्जी पसल खुद्रा	८००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
३	फलफुल थोक	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४	फलफुल खुद्रा	८००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५	डिलर भएको किराना पसल	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६	थोक किराना पसल	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७	खुद्रा किराना पसल	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८	हेयर कटिङ्ग सैलुन	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९	ब्युटी पार्लर	६००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०	जुत्ता चप्पल बनाई बिक्री गर्ने पसल	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
११	जुत्ता पसल चप्पल थोक	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।

१२	साधारण जुत्ता चप्पल पसल	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
१३	डिपामेन्टल स्टोर	७,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
१४	कृषि मेशिनरी औजार मर्मत तथा बिक्री	४,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
१५	भाँडा पसल थोक	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
१६	भाँडा पसल खुद्रा	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
१७	पान पसल	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
१८	फेन्सी पसल क बर्ग (अधिकतम पूँजी २५ लाख देखि माथि)	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
१९	फेन्सी पसल ख बर्ग (अधिकतम पूँजी १५ देखि २५ लाख सम्म)	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२०	फेन्सी पसल (अधिकतम पूँजी ५ देखि १५ लाख सम्म)	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२१	फेन्सी पसल (अधिकतम पूँजी ५ लाख सम्म)	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२२	कपडा पसल थोक	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२३	कपडा पसल खुद्रा	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२४	सःमिल	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२५	फर्निचर उद्योगःसो रु.म	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२६	प्लाईउड, शिसा पसल	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२७	बेतबाँस फर्निचर पसल	५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२८	लघु उद्यम र हस्तकला उद्योग	५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
२९	छड, सिमेन्ट पसल पेन्ट डिलर समेत भएको	८,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३०	छड, सिमेन्ट पसल	६,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३१	पेन्ट पसल	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३२	स्टिल, आल्मुनियम	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३३	टि.भि., फ्रिज समेत भएको इलेक्ट्रोनिक पसल	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३४	इलेक्ट्रीक पसल	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३५	विजुली पसल मर्मत केन्द्र भएको	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३६	रेडियो, घडी, टि.भी. र अन्य मर्मत तथा बिक्री	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३७	पुस्तक तथा स्टेशनरी पसल	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३८	छापाखाना प्रेस	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
३९	प्लाष्टिक पसल थोक	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
४०	खुद्रा प्लाष्टिक पसल	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
४१	फोटो, स्टुडीयो, भिडियोग्राफि सहित	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
४२	फोटो स्टुडीयो	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
४३	पेट्रोल पम्प	१०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
४४	कलर ल्याव	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा।
४५	कम्प्युटर तालिम केन्द्र, भाषा शिक्षण केन्द्र र ड्राईभिङ्ग सेन्टर	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
४६	कम्प्युटर र कम्प्युटर मर्मत केन्द्र	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।
४७	एफ. एम रेडीयो प्रसारण	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा।

४८	सामुदायीक रेडीयो प्रसारण	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
४९	मोटर साईकल वर्कसप	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५०	रिक्सा, साइकल बिक्री पसल	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५१	रिक्सा, साइकल मर्मत पसल	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५२	सवारी साधन बडी बनाउने कारखाना	१०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५३	सवारी साधन मर्मत ग्यारेज पसल	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५४	ग्रिल उद्योग (स्टिल+फलाम)	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५५	टायर पसल थोक	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५६	हावा, पन्चर	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५७	टायर रिसेलिंग पसल	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५८	पुल स्नुकर	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
५९	जिम हाउस	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६०	ब्यूटी पार्लर तालिम केन्द्र समेत	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६१	दुवानी सेवा (Transport)	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६२	यातायात सेवा	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६३	सञ्चार सेवा व्यवसाय	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६४	फोटोकपी सेवा	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६५	परामर्श सेवा इन्जिनियरिङ्ग कन्सलटेन्सी फर्म कम्पनी	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६६	साधारण फर्निचर पसल	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६७	अन्य परामर्श	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६८	टिनको बाकस र सामग्री बनाउने पसल तथा कम्पनी	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
६९	चश्मा पसल	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७०	टाक धागो पसल	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७१	बुटीक पसल	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७२	डेन्टल सर्भिस	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७३	सुनचाँदी खार्ने पसल	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७४	टेन्ट हाउस	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७५	ट्राभल एजेन्सी	२,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७६	ग्यास पसल र डिलर	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७७	सिरक डसना पसल	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७८	मोबाइल फोन मर्मत तथा पसल	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
७९	सवारीको ब्याट्री, सवारी इलेक्ट्रीक पसल, लुब्रिकेन्ट तथा सवारी साधनका पाटपुर्जा भएका पसल	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८०	डिस्टीलरी उद्योग	२५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८१	डेरी उद्योग	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८२	कुखुरार माछा फर्म	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।

८३	नर्सरी फर्म	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८४	धातुका मूर्ति बनाउने	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८५	सौर्य उर्जा सम्बन्धि फर्म र पसल	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८६	इटा उद्योग	२०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८७	टायल, ब्लक, रिड लगायतका सेनेटरी उद्योग	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८८	ठूला उद्योग (अधिकतम पूँजी ५ करोड भन्दा माथि भएका)	५०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
८९	मझौला उद्योग (अधिकतम पूँजी ५० लाखदेखि ५ करोड सम्म भएका)	२०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९०	साना उद्योग (अधिकतम पूँजी ५० लाख भन्दा कम भएका)	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९१	दुध खरीद बिक्री केन्द्र	१,५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९२	सोरुम सवारी साधन (सबै प्रकृतिका ४ पांग्रे सवारी साधान)	१०,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९३	सोरुम सवारी साधन (सबै प्रकृतिका २ पांग्रे सवारी साधान)	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९४	रि कनडिसन	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९५	लेथ कटिंग	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९६	काठको घरेलु हस्तकला उत्पादन व्यवशाय	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९७	उपभोक्ता समिति दर्ता	३,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९८	ग्यास फ्याक्ट्री	२५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
९९	खानेपानी मुहान दर्ता	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१००	सिंचाई नहर दर्ता	२,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०१	व्यक्तिगत स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सामाग्री	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०२	सिलाई पसल	१,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०३	स्यानीटरी पसल	५,०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०४	पुजा सामाग्री पसल	५००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०५	क्युरियोको सामान बेच्ने पसल	१०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०६	ईन्टरप्राइजेज	५०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०७	गैरसरकारी संस्था दर्ता	५०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०८	क्लब दर्ता	१०००।	दर्ता शुल्कको आधा ।
१०९	गैरसरकारी संस्था दर्ताको सिफारिस रु. ५००		
११०	अनलाइन मिडिया दर्ता, सिफारिस	२०००	दर्ता शुल्कको आधा ।

अन्य ब्यबसायीक सेवा कर

सि.नं.	विवरण	इकाइ	दर
१	दर्तावाला खानी व्यवसाय (टिपर)	प्रति टिप	रु. ५००
२	ठेक्का बाहेक नदी खोलावाट उत्पादन हुने वस्तु (टिपर)	प्रति टिप	रु. १,०००।
३	ठेक्का बाहेक नदी खोलावाट उत्पादन हुने वस्तु (मिनि टिपर)	प्रति टिप	रु. ७००
४	ठेक्का बाहेक ट्याक्टरवाट ल्याइएका ढुंगा गिट्टी बालुवा लगायत	प्रति टिप	रु. २००
५	ठेक्का बाहेकका ऋसर व्यवसाय	प्रति टिप	रु. ५००।

६	घडेरी प्रायोजनको लागि जग्गा सम्प्राप्त बाबुवा प्रति टिप (अनुमति लिएर उत्खनन गरेको)	प्रति टिप	रु. १,०००।
७	घडेरी प्रायोजनको लागि जग्गा सम्प्राप्त बाबुवा प्रति टिप (अनुमति नलिएको पुर्जा भित्रको हकमा)	प्रति टिप	रु. ३,०००।
८	भोकचलन भएको पुर्जा नभएको जग्गा बाट ढुंगा गिट्टी बालुवा निकासी भएमा जरिवाना	प्रति टिप	रु. १२,०००।
९	सार्वजनिक जग्गा बाट चोरी गरिएको पाईएमा जरिवाना	प्रति टिप	रु. १५,०००।
१०	खानीबाट बिक्रि हुने ढुंगाको	प्रति टिप	रु. ५,००।

अनुसुचि ८

सेवा शुल्क/दस्तुर		
दैनिक संकलन कर		
क्र.स.	विवरण	शुल्कर दस्तुर रु.।
१	सर्जमिन दस्तुर (उद्योग/व्यवसाय)	५००।
२	जग्गा छुट्टाउने दस्तुर (सर्जमिन दस्तुर)	१,५००।
३	जग्गा छुट्टाउने दस्तुर (सर्जमिन दस्तुर) न्यायिक समिति निर्णयबाट सिफारिस भई आएको	५००।
४	सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालयको हकमा	१,०००
घर बाटो प्रमाणित फिल्ड निरीक्षण दस्तुर		
क्र.स.	विवरण	शुल्कर दस्तुर रु.।
१	पृथ्वी राजमार्ग र त्रिशुली जाने पक्की राजमार्गले छोएको	५००।
२	ग्राभेल बाटोले छोएको	४००।
३	बाटो नभएको	३००।
४	अनुभव प्रमाणित दस्तुर	५००।
५	मिलापत्र शुल्क (दुवै पक्षसँग आधा आधा)	५००।
६	रकम कलम उठाई दिएवापत सयकडा	२।
७	जग्गा रोक्का सिफारीस	१००।

८	निजी स्तरको बिद्यालय स्थापना सिफारिस दस्तुर	१०,०००।
९	निजी कक्षा स्तरोन्नति सिफारिस दस्तुर	५,०००।
१०	निवेदन दस्तुर	निःशुल्क
११	न्यायिक समितिमा परेको निवेदन	निःशुल्क
१२	घ बर्ग बाहेक अन्य निर्माण व्यवसायी फर्म दर्ता सिफारिस	५,०००।
१३	पेट्रोल पम्प दर्ता सिफारिस	५,०००।
१४	उद्योग दर्ता सिफारिस (ठुला र मझौला)	५,०००।
१५	नेपाली नागरिकता सिफारिस/प्रतिलिपि	५०।
१८	चारकिल्ला प्रमाणित दस्तुर	५००।
विद्युत् सिफारिस		
क्र.स.	विवरण	शुल्कर दस्तुर रु.
१	घरेलु प्रायोजनका लागि विद्युत लाईन जडान सिफारिस	२००।
२	साना उद्योगमा विद्युत जडान सिफारिस फिरफिरे लगायतका	१०००।
३	ठुलो उद्योगमा विद्युत लाईन जडान सिफारिस	३,०००।
४	मझौला उद्योग विद्युत लाईन जडान सिफारिस	२,०००।
पेन्सन सिफारिस		
क्र.स.	विवरण	शुल्क र दस्तुर रु.।
१	ब्रिटिस/तेश्रो मुलुक	१,०००।
२	भारतीय	५००।
३	नेपाली पेन्सन	२००।
व्यक्तिगत घटना दर्ता शुल्क		
नेपाल सरकारले राजपत्रमा तोकेको शुल्क लागने		
विभिन्न सिफारिस		
क्र.स.	विवरण	शुल्क/ दस्तुर रु..
१	अविवाहित/विवाहित प्रमाणित	१००।

२	आदीबासी जनजाती	१००।
३	चालचलन प्रमाणित	३००।
४	जन्म प्रमाणित	२००।
५	अपाङ्ग , अल्पसंख्यक	निःशुल्क
६	अन्य प्रमाणित	१००।
७	नाता कायम /नाता प्रमाणित	१००।
८	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर कालोपत्रे र त्रिशुली जाने सडक (१ रोपनी सम्मको)	५००
९	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर कालोपत्रे र त्रिशुली जाने सडक (१० रोपनी सम्मको)	१,०००
१०	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर कालोपत्रे र त्रिशुली जाने पक्की सडक (१० रोपनी भन्दा माथिको)	२,०००
११	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर ग्राभेल/कच्ची सडक (१ रोपनी सम्मको)	१५०
१२	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर ग्राभेल/कच्ची सडक (१० रोपनी सम्मको)	२००
१३	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर ग्राभेल/कच्ची सडक (१० रोपनी भन्दा माथिको)	५००
१४	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर सडकले नछोएको (१ रोपनी सम्मको)	१००
१५	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर सडकले नछोएको (१० रोपनी सम्मको)	२००
१६	घरबाटो प्रमाणित दस्तुर सडकले नछोएको (१० रोपनी भन्दा माथिको)	३००
१७	बसोबास प्रमाणित	१००।
१८	आयश्रोत प्रमाणित (सवै भन्दा बढि आमदानी देखाईएको कुनै एक वर्षको आयमा मात्र कर लाग्ने)	प्रति लाखको १०० रुपैया
१९	अचल सम्पत्ति मुल्याङ्कन दस्तुर	प्रति लाखको १०० रुपैया
२०	आवादी जग्गाको रुख कटान/घरेलु सर्जमिन साल प्रति क्याु फिट	२५।
२१	आवादी जग्गाको रुख कटान/घरेलु सर्जमिन कु-काठ प्रति क्याु फिट	१०।
२२	घटना दर्ता संसोधन सर्जमिन	२००।

२३	घरसारको सिफारीस	२५०।
२४	जग्गादर्ता सिफारीस	अवल रु. ४००, दोयम रु. ३००, सीम रु. २००, चाहार रु. १०० प्रति रोपनी
२५	जग्गा नामसारी सिफारीस	५००।
२६	घर जग्गा कर	नियमानुसार
२७	सिफारीस प्रतिलिपी दस्तुर	१००।
२८	खा.पा. धारा जडान सिफारीस	१००।
२९	बैनाको कागज प्रमाणिकरण प्रति कागज	५००।
३०	मञ्जुरीनामा लिखित तयारी	१००।
३१	वैदेशिक रोजगारीको लागि बनाइएको विभिन्न सिफारिस	एक वर्षसम्म कर छुट हुने ।
३२	अन्य सिफारीस दस्तुर	१००।

परीक्षा दस्तुर

क्र.सं.	विवरण	दस्तुर
१	अधिकृत स्तर	रु. १००० ।
२	सहायक तथा सहयोगी स्तर	रु. ५०० ।

विविध भाडा

क्र.सं.	विवरण	दस्तुर
१	गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न मेशिनरी सामान भाडा	
	क. एक्सकाभेटर प्रति घण्टा योजनाको लागि गा.पा. ले इन्धन हाल्ने गरी २.१) वडा नं १, २ र ३ को लागि	रु. ४२००।००
	२.२) वडा नं ४, ५, ६, ७ र ८ को लागि	रु. ४०००।००

	२.३) इन्धन र अपरेटर भत्ता सम्बन्धित योजनाबाट व्यहोर्ने गरी	रु. १५००१००
	२.४) योजना बाहेक व्यक्तिगत र व्यावसायिक प्रयोजनको लागि वडा नं १, २ र ३ को लागि	रु. ४९००१००
	२.५) योजना बाहेक व्यक्तिगत र व्यावसायिक प्रयोजनको लागि	४३००१००
२	प्रोजेक्टर भाडा प्रतिदिन	रु. १०००१००
३	टोटल स्टेशन सेट	रु. २०००१००

अन्य व्यवस्था

कर छुट	
महिला सँग सम्बन्धित सिफारिसमा	२५ प्रतिशत छुट
अनाथ, जेष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिको हकमा सिफारिस शुल्क लाग्नेछैन ।	
अपाङ्गता भएका व्यक्तिको नाममा फर्म दर्ता शुल्क लाग्नेछैन ।	
कृषि उत्पादन वढाउने उद्देश्यले महिला तथा दलितको नाममा फर्म दर्ता शुल्क लाग्ने छैन ।	
माथि उल्लेखित विषय भन्दा बाहेक अन्यको हकमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले बनाएको कानून तथा निर्णय अनुसार हुनेछ ।	